

МІНІСТЕРСТВО
ФІНАНСІВ
УКРАЇНИ

Планування діяльності з внутрішнього аудиту

РИЗИК-ОРІЄНТОВАНЕ ПЛАНУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ З ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ

ціль процесу: відбір важливих та актуальних об'єктів внутрішнього аудиту та визначення пріоритетності їх дослідження

вивчення діяльності державного органу (стратегії, пріоритетів, цілей діяльності)

врахування запровадженої в державному органі системи управління ризиками

оцінка ризиків та ризик-орієнтований відбір об'єктів внутрішнього аудиту

визначення та розподіл ресурсів підрозділу внутрішнього аудиту

РИЗИК-ОРІЄНТОВАНЕ ПЛАНУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ З ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ

ціль процесу: відбір важливих та актуальних об'єктів внутрішнього аудиту та визначення пріоритетності їх дослідження

визначення простору внутрішнього аудиту, який має бути формалізований та задокументований шляхом ведення бази даних та її підтримання в актуальному стані *(пункт 1 Стандарту 7)*

з метою формування плану з'ясувати та врахувати думку керівника державного органу, а також провести консультації з відповідальними за діяльність особами щодо проблемних питань та ризиків, які впливають на досягнення державним органом цілей *(пункт 2 Стандарту 7)*

план формується на підставі документально оформленої оцінки ризиків, яка проводиться не рідше одного разу на рік *(пункт 3 Стандарту 7)*

у плані визначаються пріоритети та результати роботи підрозділу внутрішнього аудиту на наступні три роки, що мають враховувати стратегію (пріоритети) та цілі діяльності державного органу. Щорічно у плані визначаються завдання підрозділу внутрішнього аудиту на наступний календарний рік з урахуванням визначених пріоритетів та результатів діяльності підрозділу внутрішнього аудиту на відповідний трирічний період *(пункт 6 Порядку № 1001, пункт 2 Стандарту 7)*

врегулювання у внутрішніх документах з питань здійснення внутрішнього аудиту підходів до складання та ведення бази даних, організації, проведення та документування ідентифікації й оцінки ризиків для планування, визначення факторів відбору для здійснення планових внутрішніх аудитів та частоти їх здійснення щодо кожного об'єкта внутрішнього аудиту *(пункт 4 Стандарту 1)*

РИЗИК-ОРІЄНТОВАНЕ ПЛАНУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ З ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ

ціль процесу: відбір важливих та актуальних об'єктів аудиту та визначення пріоритетності їх дослідження

Визначення простору внутрішнього аудиту

Визначення подій та ідентифікація ризиків

Оцінка ризиків за впливом та ймовірністю

Визначення об'єктів внутрішнього аудиту за допомогою факторів відбору

Формування плану діяльності з внутрішнього аудиту на підставі результатів оцінки ризиків та ризик-орієнтованого відбору об'єктів внутрішнього аудиту

ВИЗНАЧЕННЯ ПРОСТОРУ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ

ціль етапу: визначити та описати потенційні об'єкти, які окремо можна дослідити під час здійснення внутрішнього аудиту

Простір внутрішнього аудиту – сукупність об'єктів внутрішнього аудиту, а також підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління державного органу, щодо діяльності яких можуть проводитись внутрішні аудити
(пункт 3 розділу I Стандартів)

Об'єктом внутрішнього аудиту є діяльність державного органу, його територіальних органів, підприємств (у тому числі суб'єктів господарювання, державна частка у статутному капіталі яких перевищує 50 відсотків чи становить величину, яка забезпечує державі право вирішального впливу на господарську діяльність таких суб'єктів господарювання), установ та організацій, що належать до сфери його управління, в повному обсязі або з окремих питань (на окремих етапах), та заходи, що здійснюються керівниками таких органів, підприємств, установ та організацій для забезпечення ефективного функціонування системи внутрішнього контролю (дотримання принципів законності та ефективного використання бюджетних коштів та інших активів, досягнення результатів відповідно до встановленої мети, виконання завдань, планів і вимог щодо їх діяльності) (пункт 2 Порядку № 1001)

ВИЗНАЧЕННЯ ПРОСТОРУ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ

ціль етапу: визначити та описати потенційні об'єкти, які окремо можна дослідити під час здійснення внутрішнього аудиту

Простір внутрішнього аудиту структурується за:

*горизонтальний принцип
розподілу об'єктів
внутрішнього аудиту*

Напрямами (сферами) діяльності державного органу або їх частинами:

- бюджетними програмами;
- адміністративними послугами;
- контрольно-наглядовими функціями;
- загальними процесами;
- функціональними процесами

*вертикальний принцип
розподілу об'єктів
внутрішнього аудиту*

Організаційною структурою:

- структурними підрозділами апарату державного органу;
- територіальними органами;
- підприємствами, установами та організаціями, які належать до сфери управління державного органу

Місцем розташування

ВИЗНАЧЕННЯ ПРОСТОРУ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ

ціль етапу: визначити та описати потенційні об'єкти, які окремо можна дослідити під час здійснення внутрішнього аудиту

З метою розподілу простору внутрішнього аудиту за горизонтальним та вертикальним принципами використовуються документальні джерела інформації, зокрема:

законодавчі та нормативно-правові акти, що регулюють діяльність державного органу, а також установ, підприємств, організацій, які належать до сфери його управління

стратегічні та операційні плани (річні, піврічні, квартальні)

внутрішні документи установи (організаційна структура, положення про структурні підрозділи, посадові інструкції, відповідні порядки та регламенти)

паспорти бюджетних програм, фінансові плани державних підприємств, звітність (річна та періодична фінансова, інша нефінансова звітність)

аудиторські звіти підрозділу внутрішнього аудиту та акти/звіти зовнішніх контролюючих органів

ВИЗНАЧЕННЯ ПРОСТОРУ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ

ціль етапу: визначити та описати потенційні об'єкти, які окремо можна дослідити під час здійснення внутрішнього аудиту

Під час проведення інтерв'ю з керівником державного органу та консультацій з відповідальними за діяльність особами з'ясовуються:

- достатність/недостатність або надмірний рівень деталізації об'єктів внутрішнього аудиту, визначених підрозділом внутрішнього аудиту;
- питання, які цікавлять керівництво, та на які слід звернути увагу підрозділу внутрішнього аудиту;
- роль структурних підрозділів державного органу в досягненні визначених цілей;
- наявність проблемних питань та ризиків у діяльності структурних підрозділів державного органу;
- результати контрольних заходів, проведених протягом року зовнішніми контролюючими органами

ВИЗНАЧЕННЯ ПОДІЙ ТА ІДЕНТИФІКАЦІЯ РИЗИКІВ

ціль етапу: правильність формування аудиторської думки про ризики, пов'язані з відповідними об'єктами внутрішнього аудиту

Підходи до ідентифікації ризиків:

1) у разі запровадження системи управління ризиками у діяльності державного органу на послідовній та структурованій основі підрозділ внутрішнього аудиту, зокрема:

досліджує внутрішні документи з питань управління ризиками, своєчасність надання керівництву установи інформації щодо з питань управління ризиками

вивчає реєстри ризиків з метою розуміння визначених ризиків, досліджує повноту виявлення відповідальними за діяльність особами ризиків

з'ясовує прийнятий керівництвом *«ризик-апетит»*, досліджує запроваджені заходи контролю з метою зменшення ризиків, оцінює їх достатність (до якого рівня заходи контролю забезпечують зниження *залишкових ризиків* та як співвідносяться залишкові ризики та *«ризик-апетит»*)

«ризик-апетит» – рівень ризику, що приймається керівництвом державного органу як несуттєвий;

невід'ємний ризик – рівень ризику до вжиття керівництвом та відповідальними за діяльність особами заходів контролю;

залишковий ризик!!! – рівень ризику після вжиття керівництвом та відповідальними за діяльність особами заходів контролю

ВИЗНАЧЕННЯ ПОДІЙ ТА ІДЕНТИФІКАЦІЯ РИЗИКІВ

ціль етапу: правильність формування аудиторської думки про ризики, пов'язані з відповідними об'єктами внутрішнього аудиту

Підходи до ідентифікації ризиків:

1) у разі запровадження системи управління ризиками у діяльності державного органу на послідовній та структурованій основі підрозділ внутрішнього аудиту, зокрема:

аналізує обрані відповідальними за діяльність особами способи реагування на ризики, порівнює визначені способи реагування на ризики з судженням внутрішніх аудиторів

аналізує ефективність запроваджених заходів контролю щодо їх впливу на залишкові ризики

виявити неідентифіковані ризики та залишкові ризики, які, незважаючи на запроваджені заходи контролю, можуть залишатися високими

задокументувати виявлені та оцінені підрозділом внутрішнього аудиту ризики, які не було ідентифіковано відповідальними за діяльність особами, та залишкові ризики

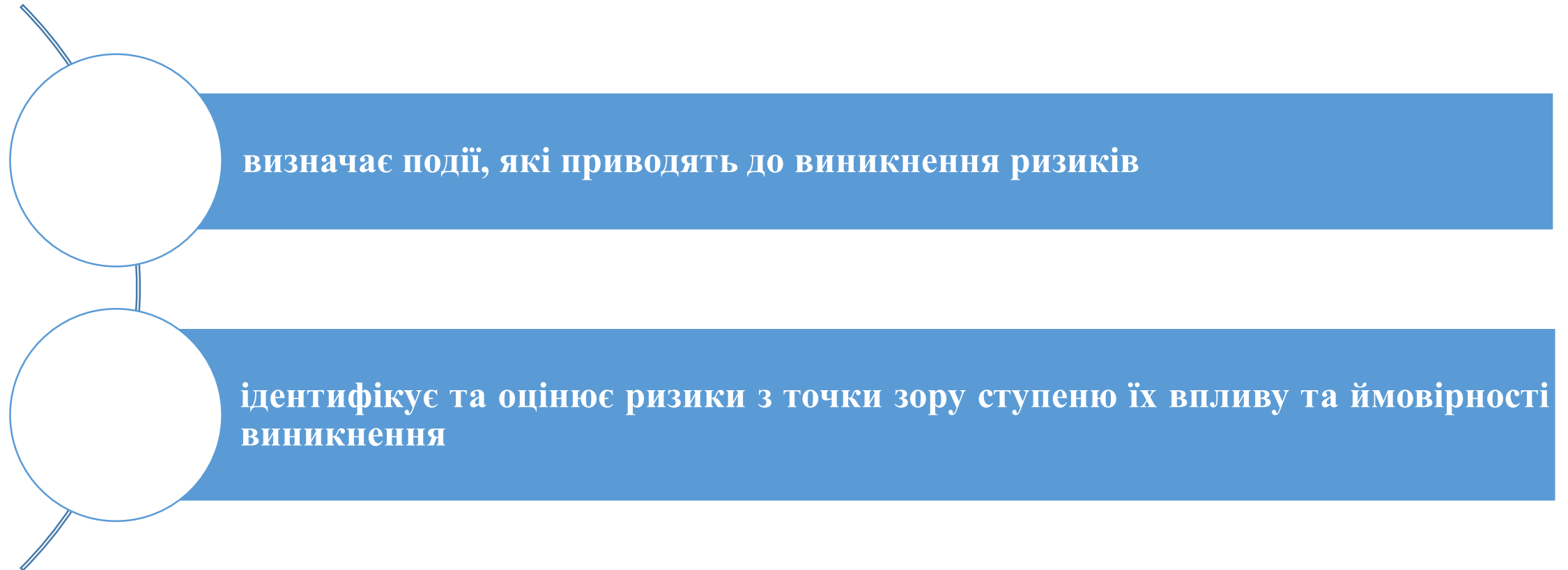

ВИЗНАЧЕННЯ ПОДІЙ ТА ІДЕНТИФІКАЦІЯ РИЗИКІВ

ціль етапу: правильність формування аудиторської думки про ризики, пов'язані з відповідними об'єктами внутрішнього аудиту

Підходи до ідентифікації ризиків:

2) у разі відсутності у державному органі формалізованої системи управління ризиками підрозділ внутрішнього аудиту, зокрема:

ВИЗНАЧЕННЯ ПОДІЙ ТА ІДЕНТИФІКАЦІЯ РИЗИКІВ

ціль етапу: правильність формування аудиторської думки про ризики, пов'язані з відповідними об'єктами внутрішнього аудиту

Для визначення ризиків підрозділ внутрішнього аудиту аналізує документи, зокрема:

- інформацію про типові/системні порушення та недоліки, встановлені за результатами попередніх внутрішніх аудитів
- повідомлення про проблемні питання та ризики у діяльності структурних підрозділів державного органу та/або підприємств, установ та організацій, що належать до сфери його управління
- інформацію із ЗМІ, звернень народних депутатів, державних органів, правоохоронних органів, зовнішніх контролюючих органів, скарг фізичних та юридичних осіб
- інформацію щодо звітності (наприклад, з фінансової та бюджетної звітності, звітів про виконання паспорту бюджетної програми та фінансових планів)
- нормативно-правові акти, які регулюють діяльність державного органу
- внутрішні документи (наприклад, положення про структурні підрозділи, порядки та регламенти)
- стратегічні плани, річні, піврічні, квартальні плани
- щорічні звіти про діяльність державного органу
- аудиторські звіти за результатами проведення попередніх внутрішніх аудитів
- акти/звіти контрольних заходів, проведених зовнішніми контролюючими органами

ВИЗНАЧЕННЯ ПОДІЙ ТА ІДЕНТИФІКАЦІЯ РИЗИКІВ

ціль етапу: правильність формування аудиторської думки про ризики, пов'язані з відповідними об'єктами внутрішнього аудиту

Під час проведення інтерв'ю з керівником державного органу та консультацій з відповідальними за діяльність особами з'ясовуються:

- проблемні питання та ризики у діяльності структурних підрозділів державного органу, а також підприємств, установ та організацій, що належать до сфери його управління;
- питання щодо ідентифікованих та оцінених підрозділом внутрішнього аудиту ризиків (у разі не запровадження належної системи управління ризиками у діяльності державного органу);
- прийнятий керівництвом рівень ризику («ризик-апетит»);
- правильність судження підрозділу внутрішнього аудиту про невід'ємний рівень ризику;
- питання щодо вжитих керівництвом та відповідальними за діяльність особами заходів щодо системного управління ризиками, їх вплив на рівень залишкового ризику

ВИЗНАЧЕННЯ ПОДІЙ ТА ІДЕНТИФІКАЦІЯ РИЗИКІВ

ціль етапу: правильність формування аудиторської думки про ризики, пов'язані з відповідними об'єктами внутрішнього аудиту

Ризики					
Операційні	ІТ-системи та зв'язок	Законодавчі	Фінансові	Кадрові	Репутаційні
Приклади подій, що створюють ризики					
невиконання функцій, процесів, операцій; відсутність/недостатність контролю за реалізацією процесу, операції; втрата матеріально-технічного обладнання	недоступні або недостовірні дані; вірусні атаки на основне програмне забезпечення; знищення найбільш важливих облікових записів або відсутність до них доступу; несанкціонований виток чутливої інформації	недотримання вимог законодавства; відсутність, суперечність або нечітка регламентація положень законодавства; неналежна претензійна-позовна діяльність; судові позови, порушення контрактів (угод); зупинення важливої діяльності	зменшення фінансування; наявність фактів корупції та шахрайства, нецільового та неефективного використання державних ресурсів; відсутність коштів на здійснення операцій; штрафи, пені; втрата коштів чи активів	втрата кваліфікованих працівників (звільнення, вихід на пенсію); не проведення заходів з підвищення кваліфікації персоналу, тренінгів, семінарів; наявність вакансій впродовж тривалого часу	негативне висвітлення діяльності державного органу у ЗМІ; втрата довіри зі сторони зацікавлених сторін через операційні недоліки; незадоволення працівників (скарги, звернення, у тому числі на гарячі телефонні лінії); негативна інформація від державних органів, правоохоронних органів

ВИЗНАЧЕННЯ ПОДІЙ ТА ІДЕНТИФІКАЦІЯ РИЗИКІВ

ціль етапу: правильність формування аудиторської думки про ризики, пов'язані з відповідними об'єктами внутрішнього аудиту

Для внутрішнього аудитора важливо встановити особу, яка найбільш зацікавлена в управлінні відповідним ризиком («власника ризика»)

ВИЗНАЧЕННЯ ПОДІЙ ТА ІДЕНТИФІКАЦІЯ РИЗИКІВ

ціль етапу: правильність формування аудиторської думки про ризики, пов'язані з відповідними об'єктами внутрішнього аудиту

Принципи формулювання ризиків

слід уникати визначення ризиків, які не мають впливу на цілі

слід уникати визначення ризиків, які є зворотним формулюванням цілей

не слід визначати ризики як наслідки подій

слід враховувати причину виникнення ризику та можливий його вплив на цілі (причинно-наслідковий зв'язок)

ВИЗНАЧЕННЯ ПОДІЙ ТА ІДЕНТИФІКАЦІЯ РИЗИКІВ

ціль етапу: правильність формування аудиторської думки про ризики, пов'язані з відповідними об'єктами внутрішнього аудиту

Назва процесу: захист інформації в інформаційних системах (ІТ-безпека)

Ціль процесу: забезпечення захисту персональних даних фізичних осіб, розміщених у базі даних

Формулювання ризику		Пояснення
Дані фізичних осіб будуть незахищені	X	Ризик сформульований як зворотний від цілі
Виток персональних даних фізичних осіб	X	Відсутній причинно-наслідковий зв'язок
Виникнення помилок у роботі бази даних	X	Ризик не має впливу на ціль
Розкриття даних третім особам внаслідок несанкціонованого доступу до бази даних, що призведе до витоку персональних даних	✓	Це ризик, який можна зменшити, зокрема шляхом застосування додаткових заходів захисту інформації
Зміна або знищення даних внаслідок хакерських та вірусних атак, що призведе до втрати цілісності персональних даних	✓	Це ризик, яким можна керувати, зокрема шляхом застосування більш досконалих технологій та процедур реагування на загрози, а також навчання персоналу
Неавторизоване управління базою даних внаслідок надання доступу до даних іншим суб'єктам відносин, пов'язаних із персональними даними, що може призвести до втрати конфіденційної інформації	✓	Це ризик, який можна зменшити, зокрема шляхом створення додаткових умов для захисту інформації

Найпоширеніші помилки під час формулювання ризиків:

формулювання ризиків як завдань та функцій структурних підрозділів державного органу;

формулювання ризиків як фактів можливих порушень;

формулювання ризиків як обсягів фінансування або показників діяльності державних підприємств/бюджетних установ;

формулювання ризиків як питань програми внутрішнього аудиту

ОЦІНКА РИЗИКІВ ЗА ВПЛИВОМ ТА ЙМОВІРНІСТЮ

ціль етапу: визначення підрозділом внутрішнього аудиту найбільш ризикових об'єктів внутрішнього аудиту

Приклади критеріїв впливу

Рівень (бал)	Фінансовий вплив	Кадровий вплив	Операційний вплив	Репутаційний вплив
Низький (1)	Фінансово-матеріальний вплив нижче 100 тис. грн	Незапланована відсутність (хвороба тощо) деяких ключових працівників у одному підрозділі може призвести до затримки у роботі цього підрозділу	Обмежене або мінімальне зниження спроможностей може заважати продовженню виконання завдань та функцій за одним напрямом діяльності. Швидке відновлення у роботі	Некомпетентність (неналежне управління або суттєве порушення вимог законодавства) можуть призвести до зниження довіри з боку громадськості на місцевому рівні. Період відновлення довіри є коротким
Середній (2)	Фінансово-матеріальний вплив вище 100 тис. грн, але нижче 500 тис. грн	Незапланована відсутність (хвороба тощо) деяких ключових працівників у одному підрозділі може призвести до суттєвих збоїв у роботі цього підрозділу	Суттєве зниження/втрата спроможностей може заважати продовженню виконання завдань та функцій за одним/декількома напрямками діяльності. Швидке відновлення у роботі	Некомпетентність (неналежне управління або несистемні факти шахрайства/корупції у невеликих масштабах) можуть призвести до зниження довіри з боку громадськості на центральному рівні. Період відновлення довіри є коротким або помірним
Високий (3)	Фінансово-матеріальний вплив вище 500 тис. грн, але нижче 1 млн грн	Незапланована відсутність (хвороба тощо) більшості ключових працівників у одному підрозділі може призвести до значних збоїв у роботі цього підрозділу	Значне зниження/втрата спроможностей може заважати продовженню виконання завдань та функцій за двома і більше напрямками діяльності. Повільне відновлення у роботі	Некомпетентність (неналежне управління або системні факти шахрайства/корупції) можуть призвести до різкого зниження довіри з боку громадськості або важливих партнерів на центральному та міжнародному рівні. Період відновлення довіри є помірним
Дуже високий (4)	Значний фінансово-матеріальний вплив вище 1 млн грн	Серйозні травми, загибель працівника	Відсутність можливості продовжувати звично виконувати завдання та функції. Повсюдний збій за всіма напрямками діяльності. Суттєва втрата спроможностей. Повільне відновлення у роботі	Некомпетентність (неналежне управління або існування фактів шахрайства/корупції у великих масштабах) може призвести до втрати довіри з боку громадськості та важливих партнерів на центральному та міжнародному рівні. Період відновлення довіри є тривалим

ОЦІНКА РИЗИКІВ ЗА ВПЛИВОМ ТА ЙМОВІРНІСТЮ

ціль етапу: визначення підрозділом внутрішнього аудиту найбільш ризикових об'єктів внутрішнього аудиту

Приклади критеріїв ймовірності

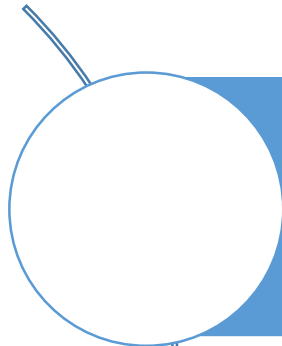
Рівень	Критерії ймовірності настання ризику	Бал
Рідко/майже не можливо	Ймовірність виникнення дуже низька (0-24 %)	1
Малоймовірно	Ймовірність виникнення віддалена (25-50 %)	2
Можливо	Ймовірність виникнення ризику впродовж 1-2 років (51-74 %)	3
Часто/очікується	Ризик існує або очікується (75-100 %)	4

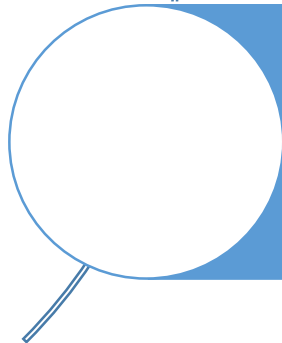
ОЦІНКА РИЗИКІВ ЗА ВПЛИВОМ ТА ЙМОВІРНІСТЮ

ціль етапу: визначення підрозділом внутрішнього аудиту найбільш ризикових об'єктів внутрішнього аудиту

Методи оцінки ризиків за впливом та ймовірністю:

визначення середніх показників (на підставі індивідуальних письмових оцінок наданих різними внутрішніми аудиторами)

колегіальна оцінка ризиків (на підставі думки кожного внутрішнього аудитора, загального обговорення та узгодження присвоєним ризикам балів)

ОЦІНКА РИЗИКІВ ЗА ВПЛИВОМ ТА ЙМОВІРНІСТЮ

ціль етапу: визначення підрозділом внутрішнього аудиту найбільш ризикових об'єктів внутрішнього аудиту

Матриця оцінки ризиків						
Рівень (бал)			ЙМОВІРНІСТЬ			
			Рідко/майже не можливо	Малоймовірно	Можливо	Часто/ очікується
			1	2	3	4
ВПЛИВ	Низький	1	Низький (а) (1)	Низький (а) (2)	Низький (а) (3)	Середній (я) (4)
	Середній	2	Низький (а) (2)	Середній (я) (4)	Середній (я) (6)	Високий (а) (8)
	Високий	3	Низький (а) (3)	Середній (я) (6)	Високий (а) (9)	Дуже високий (а) (12)
	Дуже високий	4	Середній (я) (4)	Високий (а) (8)	Дуже високий (а) (12)	Дуже високий (а) (16)

За результатами формується **реєстр ідентифікованих та оцінених ризиків**
(містить інформацію щодо назви ризику, результатів оцінки за впливом та ймовірністю, загальної оцінки ризику)

Ідентифікація ризиків та оцінка ризиків проводиться у взаємопов'язаний спосіб
(зокрема, потребуватиме внесення змін до раніше сформульованих ризиків, до простору внутрішнього аудиту)

Проведення оцінки ризиків рекомендовано організовувати та завершувати не пізніше 30 листопада перед складанням плану діяльності з внутрішнього аудиту

ОЦІНКА РИЗИКІВ ЗА ВПЛИВОМ ТА ЙМОВІРНІСТЮ

ціль етапу: визначення підрозділом внутрішнього аудиту найбільш ризикових об'єктів внутрішнього аудиту

Відмінність між процесом управління ризиками у діяльності державного органу та процесом оцінки ризиків підрозділом з внутрішнього аудиту

Управління ризиками у діяльності державного органу – елемент системи внутрішнього контролю

Діяльність з управління ризиками належить до повноважень (відповідальності) керівництва державного органу/відповідальних за діяльність осіб

Оцінка ризиків підрозділом внутрішнього аудиту – етап планування діяльності з внутрішнього аудиту (належить до повноважень підрозділу внутрішнього аудиту)

Результати оцінки ризиків слугують базою для формування плану

ОЦІНКА РИЗИКІВ ЗА ВПЛИВОМ ТА ЙМОВІРНІСТЮ

ціль етапу: визначення підрозділом внутрішнього аудиту найбільш ризикових об'єктів внутрішнього аудиту

Відмінність між процесом управління ризиками у діяльності державного органу та процесом оцінки ризиків підрозділом внутрішнього аудиту

Управління ризиками у діяльності державного органу (як елемент системи внутрішнього контролю):

- ідентифікація та оцінка невід'ємних ризиків керівництвом та відповідальними за діяльність особами;
- визначення способів реагування на ризики;
- розробка та впровадження заходів контролю для впливу на ризики

Оцінка ризиків підрозділом внутрішнього аудиту (як етап планування діяльності з внутрішнього аудиту):

- надання керівництву та відповідальним за діяльність особам власної думки щодо повноти визначення ними невід'ємних ризиків, доцільності та дієвості обраних способів реагування на ризики, ефективності розроблених заходів контролю для впливу на ризики;
- виявлення та оцінка ризиків, які не було ідентифіковано відповідальними за діяльність особами, та залишкових ризиків

Внутрішні аудитори мають дотримуватися принципів незалежності та об'єктивності!!!

ОЦІНКА РИЗИКІВ ЗА ВПЛИВОМ ТА ЙМОВІРНІСТЮ

ціль етапу: визначення підрозділом внутрішнього аудиту найбільш ризикових об'єктів внутрішнього аудиту

Допомога підрозділу внутрішнього аудиту структурним підрозділам державного органу щодо організації та здійснення діяльності з управління ризиками:

здійснення консультаційної діяльності (надання порад та рекомендацій щодо підвищення ефективності та результативності діючих процесів)

Результати оформлюються документально

проведення робочих зустрічей та семінарів з відповідальними за діяльність особами з питань управління ризиками

Внутрішні аудитори мають дотримуватися принципів незалежності та об'єктивності!!!

ВИЗНАЧЕННЯ ОБ'ЄКТІВ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ ЗА ДОПОМОГОЮ ФАКТОРІВ ВІДБОРУ

ціль етапу: визначення пріоритетності об'єктів внутрішнього аудиту та частоти дослідження кожного об'єкту внутрішнього аудиту

Фактори відбору для здійснення планових внутрішніх аудитів

A. Фінансова важливість/матеріальність	<i>охоплені внутрішнім аудитом обсяги державних ресурсів</i>
B. Складність діяльності	<i>напрями діяльності, які важче реалізувати належним чином</i>
C. Загальна політика внутрішнього контролю	<i>якість процедур контролю, імplementованих у процес</i>
D. Репутаційна чутливість	<i>увага з боку Уряду, ЗМІ, громадян тощо</i>
E. Масштаб змін	<i>зміни основних елементів внутрішнього середовища</i>
F. Надійність керівництва	<i>довіра до керівництва</i>
G. Можливість для зловживань	<i>вразливі функції для шахрайства та корупції</i>
H. Питання, які цікавлять керівництво	<i>функції, які викликають занепокоєння керівництва</i>
I. Час від попереднього аудиту	<i>дисциплінуючий фактор</i>
J. Стан впровадження аудиторських рекомендацій	<i>низький рівень усунення проблем/недоліків у системі внутрішнього контролю</i>

ВИЗНАЧЕННЯ ОБ'ЄКТІВ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ ЗА ДОПОМОГОЮ ФАКТОРІВ ВІДБОРУ

ціль етапу: визначення пріоритетності об'єктів внутрішнього аудиту та частоти дослідження кожного об'єкту внутрішнього аудиту

Фактор відбору	Критерії оцінки		Бал	Показник вагомості
А. Фінансова важливість/матеріальність	На об'єкт аудиту (програму, систему, ресурси тощо) припадає	менше 10 % річного бюджету	1	3
		11 – 50 % річного бюджету	2	
		51 – 80 % річного бюджету	3	
		не менше 81 % річного бюджету	4	
С. Загальна політика внутрішнього контролю	Надійні системи внутрішнього контролю та управління ризиками		1	2
	Системи внутрішнього контролю та управління ризиками в цілому налагодженні і працюють, але мають недоліки		2	
	Системи внутрішнього контролю та управління ризиками в цілому є слабкими та ненадійними, мають суттєві недоліки		3	
	Система внутрішнього контролю неефективна, має суттєві проблеми (перебуває на стадії запровадження/формально розроблена, але не функціонує, система управління ризиками не запроваджена на послідовній та структурованій основі)		4	
Г. Можливість для зловживань	Мінімальна можливість для виникнення фактів шахрайства та корупції		1	4
	Можливість виникнення зловживань, однак фактів шахрайства та корупції ще не виникали		2	
	Існують поодинокі факти шахрайства та корупції		3	
	Існують системні факти шахрайства та корупції		4	
Н. Питання, які цікавлять керівництво	Невисока увага з боку вищого керівництва, існують поодинокі проблеми, які вийшли на рівень вищого керівництва у минулому		1	5
	Вище керівництво приділяє помірну увагу, наявність проблем, які вийшли на рівень вищого керівництва у минулому		2	
	Висока увага з боку вищого керівництва, суттєві або повторювані проблеми, які вийшли на рівень вищого керівництва у минулому		3	
	Постійна увага з боку вищого керівництва, існують суттєві повторювані проблеми, які вийшли на рівень вищого керівництва у недалекому минулому		4	
І. Час від попереднього аудиту	Проведено менше 1 року тому		1	2
	Проведено більше 1 року, але менше 3 років тому		2	
	Проведено більше 3 років, але менше 5 років тому		3	
	За останні 5 років внутрішній аудит не проводився		4	
Ж. Стан впровадження аудиторських рекомендацій	Повністю виконано аудиторські рекомендації або внутрішній аудит не здійснювався		1	1
	Більшість аудиторських рекомендацій виконано, інформація про стан їх впровадження надається систематично/своєчасно та свідчить про прогрес у діяльності		2	
	Частково виконано аудиторські рекомендації, інформація про стан їх впровадження надається несистематично/несвоєчасно та не свідчить про прогрес у діяльності		3	
	Не виконано аудиторські рекомендації		4	
...

ВИЗНАЧЕННЯ ОБ'ЄКТІВ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ ЗА ДОПОМОГОЮ ФАКТОРІВ ВІДБОРУ

ціль етапу: визначення пріоритетності об'єктів внутрішнього аудиту та частоти дослідження кожного об'єкту внутрішнього аудиту

Розрахунок індексу пріоритетності

$$I_p = R_m \times \frac{(A \times Wa) + (B \times Wb) + (C \times Wc) + (D \times Wd) + (E \times We) + (F \times Wf) + (G \times Wg) + (H \times Wh) + (I \times Wi) + (J \times Wj)}{n},$$

де I_p – індекс пріоритетності;

R_m – загальна оцінка ризику за ймовірністю та впливом;

$A-J$ – бал, присвоєний за фактором відбору;

$Wa-Wj$ – показник вагомості фактору відбору;

n – загальна кількість застосованих факторів відбору

Визначення пріоритетності об'єктів внутрішнього аудиту

Ступень пріоритету	Індекс пріоритетності
дуже високий	від 100 та більше
високий	від 61 до 99
середній	від 41 до 60
низький	до 40

Визначення частоти здійснення планових внутрішніх аудитів щодо кожного об'єкта внутрішнього аудиту

Ступень пріоритету	Частота внутрішнього аудиту	Індекс пріоритетності
дуже високий	4 рази на 5 років	від 100 та більше
високий	3 рази на 5 років	від 61 до 99
середній	2 рази на 5 років	від 41 до 60
низький	1 раз на 5 років	до 40

ВИЗНАЧЕННЯ ОБ'ЄКТІВ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ ЗА ДОПОМОГОЮ ФАКТОРІВ ВІДБОРУ

ціль етапу: визначення пріоритетності об'єктів внутрішнього аудиту та частоти дослідження кожного об'єкту внутрішнього аудиту

Розподіл об'єктів аудиту за ступенем пріоритету	Для складання плану діяльності з внутрішнього аудиту – частка планового обсягу робочого часу на здійснення внутрішніх аудитів (на кожний рік)
Об'єкти аудиту (всього, %), у тому числі за ступенем пріоритету:	75
дуже високим	25
високим	25
середнім	15
низьким	10
Резерв робочого часу на проведення позапланових внутрішніх аудитів (%)	25
Разом:	100

ПРИКЛАД ФОРМАЛІЗАЦІЇ ПРОСТОРУ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОБ'ЄКТИ ПРОСТОРУ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ

Сфера внутрішнього аудиту	Об'єкт внутрішнього аудиту	Спрямування внутрішнього аудиту	Результати оцінки ризиків, пов'язаних з об'єктом внутрішнього аудиту			Фактори відбору об'єктів внутрішнього аудиту										Ступінь пріоритету об'єктів внутрішнього аудиту	Частота здійснення планових внутрішніх аудитів
			Ризики високого рівня	Ризики середнього рівня	Ризики низького рівня	Фінансова важливість/матеріальність	Складність діяльності	Загальна політика внутрішнього контролю	Репутаційна чутливість	Масштаб змін	Надійність керівництва	Можливість для зловживань	Питання, які цікавлять керівництво	Час від попереднього аудиту	Стан впровадження аудиторських рекомендацій		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Інформаційні системи і технології	Забезпечення захисту інформації в інформаційних системах (ІТ-безпека)	Оцінка ефективності існуючих механізмів ІТ-безпеки (ІТ-аудит)	Застосування нових способів віддаленої роботи, зберігання та передача даних за допомогою мобільних пристроїв та хмарних технологій може призвести до зниження рівня захисту інформації	Низький рівень обізнаності працівників щодо можливих загроз через відсутність навчальних заходів з питань ІТ-безпеки може призвести до збільшення випадків порушення цілісності, конфіденційності та доступності інформації	Використання нелицензійного програмного забезпечення може призвести до несанкціонованого доступу до конфіденційної інформації	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	ВИСОКИЙ	3 рази на 5 років
Інформаційні системи і технології	Організація та діяльність підрозділу інформаційних технологій (ІТ-підрозділу)	Оцінка ефективності діяльності ІТ-підрозділу (ІТ-аудит)	Невчасне вирішення проблем, пов'язаних з роботою ІТ-систем через відсутність необхідної кваліфікації та навичок працівників ІТ-підрозділу може призвести до зниження ефективності діяльності органу	Неналежний контроль за виконанням ІТ-процесів та процедур може знизити ефективність роботи ІТ-підрозділу	Відсутність моніторингу розподілу та використання ІТ-ресурсів може призвести до неефективного їх використання	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	СЕРЕДНИЙ	2 рази на 5 років
Інформаційні системи і технології	Стратегія розвитку інформаційних систем державного органу (ІТ-стратегія)	Оцінка ефективності розробки та реалізації ІТ-стратегії та її відповідності цілям установи (ІТ-аудит)	Зменшення обсягів фінансування може призвести до невиконання ІТ-проектів, які мають бути здійснені в рамках реалізації ІТ-стратегії	Розробка ІТ-стратегії протягом тривалого часу може призвести до втрати актуальності окремих її аспектів	Невідповідність придбаних програмних продуктів цілям органу внаслідок невідкої ІТ-стратегії може призвести до зниження результативних показників діяльності	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	НИЗЬКИЙ	1 раз на 5 років

Приклад наповнення головної таблиці «Інформація про об'єкти простору внутрішнього аудиту» бази даних щодо простору аудиту (колонки 1-18)

ФОРМУВАННЯ ПЛАНУ ДІЯЛЬНОСТІ З ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ (ВНЕСЕННЯ ДО НЬОГО ЗМІН)

ціль етапу: визначення переліку пріоритетних об'єктів внутрішнього аудиту на підставі оцінки потреб внутрішнього аудиту

визначення потреб у ресурсах для виконання запланованої діяльності з внутрішнього аудиту
(пункт 6 Стандарту 7)

формування плану діяльності з внутрішнього аудиту на підставі результатів оцінки ризиків та ризик-орієнтованого відбору об'єктів внутрішнього аудиту
(пункт 6 Порядку № 1001, пункти 2, 3 Стандарту 7)

затвердження керівником установи плану не пізніше початку планового періоду
(пункт 6 Порядку № 1001)

внесення змін до плану не пізніше завершення планового періоду (у разі необхідності)
(пункт 6 Порядку № 1001, пункт 5 Стандарту 7)

оприлюднення затвердженого плану на офіційному вебсайті установи, направлення копії затвердженого плану Мінфіну протягом 10 робочих днів з дати його затвердження
(пункт 6 Порядку № 1001, пункт 5 Стандарту 7)

ФОРМУВАННЯ ПЛАНУ ДІЯЛЬНОСТІ З ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ (ВНЕСЕННЯ ДО НЬОГО ЗМІН)

ціль етапу: визначення переліку пріоритетних об'єктів внутрішнього аудиту на підставі оцінки потреб внутрішнього аудиту

Потреби у ресурсах визначаються з урахуванням діяльності щодо управління функцією внутрішнього аудиту та базується на:

результатах, які очікуються від здійснення внутрішніх аудитів та заходів з іншої діяльності з внутрішнього аудиту

складності та важливості запланованих об'єктів аудиту та заходів з іншої діяльності з внутрішнього аудиту

основних знахідках попередніх внутрішніх аудитів

компетенції працівників підрозділу внутрішнього аудиту та кількості внутрішніх аудиторів, залучених до виконання завдання

досвіді здійснення попередніх внутрішніх аудитів та виконання подібних заходів з іншої діяльності з внутрішнього аудиту

ФОРМУВАННЯ ПЛАНУ ДІЯЛЬНОСТІ З ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ (ВНЕСЕННЯ ДО НЬОГО ЗМІН)

ціль етапу: визначення переліку пріоритетних об'єктів внутрішнього аудиту на підставі оцінки потреб внутрішнього аудиту

Визначення потреб у ресурсах на здійснення внутрішніх аудитів проводиться з урахуванням усіх етапів проведення внутрішнього аудиту, а саме:

- організації внутрішнього аудиту та планування аудиторського завдання;
- виконання аудиторського завдання;
- документування перебігу та результатів внутрішнього аудиту

Потреби у ресурсах на виконання заходів з іншої діяльності з внутрішнього аудиту визначаються, зокрема, на:

- здійснення методологічної роботи;
- здійснення ризик-орієнтованого планування діяльності з внутрішнього аудиту;
- здійснення моніторингу врахування рекомендацій за результатами проведених внутрішніх аудитів;
- звітування (внутрішнє та зовнішнє) про діяльність підрозділу внутрішнього аудиту;
- проведення внутрішніх оцінок якості внутрішнього аудиту
- професійний розвиток працівників підрозділу внутрішнього аудиту;
- здійснення роз'яснювальної та консультаційної роботи

ФОРМУВАННЯ ПЛАНУ ДІЯЛЬНОСТІ З ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ (ВНЕСЕННЯ ДО НЬОГО ЗМІН)

ціль етапу: визначення переліку пріоритетних об'єктів внутрішнього аудиту на підставі оцінки потреб внутрішнього аудиту

За результатами визначення потреб у ресурсах керівник підрозділу внутрішнього аудиту забезпечує:

до початку виконання запланованої діяльності

визначення обсягів робочого часу на здійснення внутрішніх аудитів та виконання заходів з іншої діяльності з внутрішнього аудиту

(пункт 6 Стандарту 7)

під час подання керівнику державного органу на затвердження плану

подання/інформування щодо потреб/обмежень, у тому числі про вплив та наслідки обмеження у ресурсах з наданням відповідних пропозицій щодо шляхів вирішення цього питання

(пункт 6 Стандарту 7)

під час щорічного письмового (внутрішнього) звітування керівнику державного органу

інформування у звіті про результати діяльності підрозділу внутрішнього аудиту, зокрема, рівень забезпечення ресурсами для провадження діяльності з внутрішнього аудиту, стан виконання плану та/або причини його невиконання

(пункт 2 Стандарту 13)

ФОРМУВАННЯ ПЛАНУ ДІЯЛЬНОСТІ З ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ (ВНЕСЕННЯ ДО НЬОГО ЗМІН)

ціль етапу: визначення переліку пріоритетних об'єктів внутрішнього аудиту на підставі оцінки потреб внутрішнього аудиту

Розрахунок потреби в ресурсах для забезпечення виконання плану діяльності з внутрішнього аудиту					
(назва підрозділу внутрішнього аудиту державного органу/бюджетної установи)					
(зазначається плановий період)					
№ з/п	Потреба в ресурсах (фінансових, людських, ІТ-ресурсів тощо)	Перелік потреби	Розрахунок витрат	Сума витрат (грн)	Примітка
1.	Відрядження для здійснення 6 планових внутрішніх аудитів	Добові	5 чол. x 18 днів x 60 грн	5400,00	
		Квитки	5 чол. x 800 грн x 6 разів	24000,00	
		Проживання у готелі	1000 грн x 18 днів	18000,00	
2.	Забезпечення комп'ютерним обладнанням	Ноутбук	3 шт.	-	
3.	Забезпечення канцелярським приладдям	Папір	2 пачки	600,00	
4.	Відкриття доступу до внутрішньої інформаційної бази даних	Реєстр витрат та доходів підприємств, які належать до сфери управління державного органу	1 реєстр	-	Період відкриття доступу – до завершення здійснення внутрішнього аудиту
5.	Залучення профільних спеціалістів для проведення 3 планових внутрішніх аудитів	Спеціаліст з питань капітального будівництва (Відділ капітального та поточного ремонтів)	1 чол.	-	Для здійснення 1 аудиту
		Спеціаліст з ІТ (Відділ технічного забезпечення та захисту інформації)	2 чол.	-	Для здійснення 2 аудитів
...					
Всього:		x	x	48000,00	x
<div><div>(посада керівника підрозділу внутрішнього аудиту)</div><div>(підпис)</div></div>					

ФОРМУВАННЯ ПЛАНУ ДІЯЛЬНОСТІ З ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ (ВНЕСЕННЯ ДО НЬОГО ЗМІН)

ціль етапу: визначення переліку пріоритетних об'єктів внутрішнього аудиту на підставі оцінки потреб внутрішнього аудиту

План діяльності з внутрішнього аудиту формується на підставі результатів оцінки ризиків

План повинен визначати пріоритети та результати діяльності підрозділу внутрішнього аудиту на наступні три роки, що мають враховувати стратегію (пріоритети) та цілі діяльності державного органу

У плані щороку визначаються завдання підрозділу внутрішнього аудиту на наступний календарний рік з урахуванням визначених пріоритетів та результатів діяльності підрозділу внутрішнього аудиту на відповідний трирічний період

пункт 6 Порядку № 1001 та пункт 2 Стандарту 7

форму плану (зведеного плану) розміщено на офіційному вебсайті Мінфіну у рубриці «Зразки документів з внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту», розділу «Розвиток державного внутрішнього фінансового контролю», глави «Діяльність»; рекомендації щодо складання плану містяться у методичному посібнику «Ризик-орієнтоване планування»

ФОРМУВАННЯ ПЛАНУ ДІЯЛЬНОСТІ З ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ (ВНЕСЕННЯ ДО НЬОГО ЗМІН)

ціль етапу: визначення переліку пріоритетних об'єктів внутрішнього аудиту на підставі оцінки потреб внутрішнього аудиту

Під час складання плану діяльності з внутрішнього аудиту враховувати, зокрема:

можливість залучення та перерозподілу трудових ресурсів у плановому періоді, ротацію кадрів, наявні трудові ресурси

організаційні, географічні та часові обмеження

законодавче обмеження щодо не включення внутрішніх аудитів на підприємствах, установах та організаціях, на яких з тих самих питань і за той самий період підрозділом внутрішнього аудиту здійснено внутрішні аудити менше ніж один календарний рік тому (не поширюється на повторні аудити, що здійснюються підрозділом внутрішнього аудиту для дослідження фактів, викладених у скарзі на дії внутрішніх аудиторів, що надійшла до установи)

резервування обсягу робочого часу на проведення позапланових внутрішніх

ФОРМУВАННЯ ПЛАНУ ДІЯЛЬНОСТІ З ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ (ВНЕСЕННЯ ДО НЬОГО ЗМІН)

ціль етапу: визначення переліку пріоритетних об'єктів внутрішнього аудиту на підставі оцінки потреб внутрішнього аудиту

Зміни до плану діяльності з внутрішнього аудиту вносяться:

у разі зміни стратегії (пріоритетів) та цілей діяльності державного органу

(пункт 5 Стандарту 7)

за результатами проведення оцінки ризиків *(пункт 5 Стандарту 7)*

щорічне проведення оцінки (актуалізації оцінки) ризиків передбачає, зокрема, перегляд та уточнення застосованих критеріїв ймовірності та критеріїв впливу, а також факторів відбору, присвоєних ризикам балів, формування оновленого реєстру ризиків, врахування результатів проведених внутрішніх аудитів за попередні роки

результати проведення оцінки (актуалізації оцінки) ризиків оформлюються документально *(пункт 3 Стандарту 7)*

з інших обґрунтованих підстав

(пункт 5 Стандарту 7)

Внесення змін до плану письмово обґрунтовується керівнику державного органу

(пункт 5 Стандарту 7)

ПЛАНУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ З ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ

Міністерство фінансів України аналізує плани діяльності з внутрішнього аудиту державних органів, зокрема, на предмет:

дотримання вимог законодавства щодо забезпечення функціональної незалежності підрозділу внутрішнього аудиту

дотримання вимог законодавства щодо ключових підходів до формування плану діяльності з внутрішнього аудиту

забезпечення дотримання зв'язку між визначеними у плані стратегічними цілями/завданнями/ключовими показниками та визначеними пріоритетними об'єктами внутрішнього аудиту

ПЛАНУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ З ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ

Міністерство фінансів України аналізує плани діяльності з внутрішнього аудиту державних органів, зокрема, на предмет:

включення внутрішніх аудитів, спрямованих на оцінку ефективності, результативності та якості виконання завдань та функцій, визначених актами законодавства (планування внутрішніх аудитів з оцінки ефективності)

включення повного комплексу заходів з іншої діяльності з внутрішнього аудиту відповідно до завдань та функцій підрозділу внутрішнього аудиту, передбачених законодавством у сфері внутрішнього аудиту

забезпечення належного рівня завантаженості внутрішніх аудиторів безпосередньо здійсненням внутрішніх аудитів

забезпечення виконання визначених у плані ключових показників результативності, ефективності та якості внутрішнього аудиту

ПЛАНУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ З ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ

Міністерство фінансів України аналізує плани діяльності з внутрішнього аудиту державних органів, зокрема, на предмет:

забезпечення повноти та якості формування плану, його інформаційного наповнення (зокрема, визначення ключових показників за якими можна виміряти та оцінити ступінь та результат виконання завдання, формулювання об'єкта аудиту відповідно до законодавчого визначення, врахування резерву робочого часу на здійснення позапланових внутрішніх аудитів)

забезпечення логічності та послідовності викладення інформації у взаємопов'язаних розділах плану (зокрема, у разі внесення змін до плану забезпечення коригування даних у відповідних розділах плану, правильності підрахунків обсягів планового робочого часу)

дотримання вимог законодавства в частині процедури затвердження та оприлюднення плану, направлення Мінфіну копій затверджених планів

Рекомендації Мінфіну щодо забезпечення дотримання вимог законодавства під час формування планів, а також повноти та якості складання планів, їх інформаційного наповнення (зокрема, листи 23.08.2019 № 33040-06-5/21485, від 14.05.2020 № 33040-06-5/14303, від 26.05.2021 № 33040-06-5/16518, від 26.09.2021 № 33040-06-5/29483, від 12.07.2022 № 33040-06-5/14881 та від 27.06.2023 № 33040-07-5/17535)